

Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain sekä sairausvakuutuslain mukaisen omavastuajan korvaamisesta maatalousyrittäjälle annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain sekä sairausvakuutuslain mukaisen omavastuajan korvaamisesta maatalousyrittäjälle annetun lain 4 §:n muuttamisesta (HE 152/2015 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- ylitarkastaja Hannu Tolonen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- hallitussihteeri Tiina Muinonen, sosiaali- ja terveysministeriö
- toiminnanjohtaja Jarmo Saarela, Suomen Jääkiekkoliijat ry
- erityisasiantuntija Petri Heikkinen, Valo, Valtakunnallinen liikunta- ja urheiluorganisaatio ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Jalkapallon Pelaajayhdistys ry
- Suomen Huippu-urheilijoiden Unioni SHU
- Suomen Koripalloliitto ry
- Suomen Palloliitto ry
- Urheilijayhdistys ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä. Sivistysvaliokunta keskittyy lausunnossaan urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annettua lakia (276/2009, jälj. urheilijalaki) koskeviin muutosehdotuksiin. Valiokunta toteaa, että hallituksen esityksellä on tarkoitus toteuttaa ammattiurheilijoiden sosiaaliturvatyöryhmän raportissaan (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2013:41) yksimielisesti hyväksymät ehdotukset urheilijalain muutoksiksi ja näin jatkaa urheilijoiden ansioperusteisen sosiaaliturvan

Valiokunnan lausunto SiVL 2/2016 vp

asteittaista kehittämistä. Valiokunnan kuulemat asiantuntijat ovat kannattaneet hallituksen esitystä.

Sivistysvaliokunta kannattaa hallituksen esitykseen sisältyvän urheilijalakia koskevan lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Vakuutusten kattavuus. Hallituksen esityksen ja valiokunnan saaman selvityksen mukaan urheilun rahoituspohjan kapeus on keskeinen syy siihen, miksi urheilijoiden ansioperusteinen sosiaaliturva on erillisjärjestelmän kautta järjestetty yleistä tapaturma- ja työeläketurvaa suppeammaksi. Vakuutettujen urheilijoiden lukumäärä on viime vuosina vakiintunut noin 1 000 urheiliijaan. Vuoden 2015 toukokuussa valmistuneen raportin mukaan vakuutettuja urheilijoita oli vuonna 2014 yhteensä 1 184. Vastaavasti vuonna 2013 heitä oli yhteensä 1 231. Valtaosa vakuutetuista urheilijoista on joukkueurheilijoita ja suurin osa näistä jääkiekkoilijoita. Jääkiekkoilijoita oli vakuutettuina vuonna 2014 yhteensä 708, jalkapalloilijoita 235, koripalloilijoita 96, pesäpallolijoita 87 ja lentopalloilijoita 50.

Sivistysvaliokunta korostaa erityisesti, että yksilöurheilijoiden ja joukkueurheilijoiden mahdollisuudet järjestää tapaturma- ja eläketurvansa poikkeavat käytännössä toisistaan huomattavasti. Yksilöurheilijalla ei ole työnantajaa, joka osallistuisi turvan kustannuksiin. Vain harvalla yksilöurheilijalla on taloudelliset mahdollisuudet rahoittaa nämä itse. Yksilöurheilijoiden vakuuttaminen muutettiin vuoden 2009 lainuudistuksella vapaaehtoiseksi. Uudistuksen jälkeen yksilöurheilijoiden ottamat laissa tarkoitetut vakuutukset ovat vähentyneet. Vakuutettuja yksilöurheilijoita oli vuonna 2014 ainoastaan 8, kun heitä vielä vuonna 2008 oli vakuutettuina yhteensä 31.

Urheilijan sosiaaliturvan jatkokehittäminen. Hallituksen esitykseen sisältyvät uudistukset kohdistuvat pääsääntöisesti joukkueurheilijoihin. Yksilöurheilijoiden sosiaaliturvan uudistaminen vaatii muun muassa työnantaja/työntekijäasetelman puuttumisen vuoksi kokonaan uudenlaisia ratkaisuja, joissa vakuutusmatematiikan ohella otetaan huomioon yhteiskunnan arvostus urheilijan henkilökohtaiselle työlle ja saavutuksille ja urheilijan antaman esikuvan merkitys tuleville urheilijapolville.

Valiokunta painottaa, että pitkän ajan tavoitteena tulee olla urheilijoiden siirtyminen käytännössä normaalijärjestelmän piiriin siten, että urheilijoiden sosiaaliturva (työttömyysturva, tapaturmavakuutus, eläketurvan karttuminen ym.) saatettaisiin muiden työtätekevien tasolle. Tässä tarkoitetaan joukkueurheilijoita. Valiokunnan arvion mukaan yksilöurheilijoiden osalta ei tule olemaan mahdollista siirtyä palkansaajille tarkoitettuun normaalijärjestelmään. Valiokunta yhtyy asiantuntijoiden esittämään toiveeseen, että hallituksen esityksen vaikutuksia seurataan ja arvioidaan laajapohjaisesti.

Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin huoli vaihtoehtojen puuttumisesta urheilijoiden vakuuttamisessa. Yksittäiset markkinatoimijat voivat määrittää maksujen suuruuden ilman kilpailun tuomaa pidäkettä. Asiantuntijoiden mukaan on myös mahdollista, että lakisääteistä vakuutusta ei jollain aikavälillä enää voi ottaa mistään. Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että sosiaali- ja terveysministeriö seuraa tarkkaan urheilijoiden mahdollisuuksia vahvistaa sosiaaliturvaansa vakuutuksin ja ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin, jos vakuutuksien saaminen järkevään ja oikeudenmukaiseen hintaan ei enää osoittaudu mahdolliseksi.

Valiokunnan lausunto SiVL 2/2016 vp

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan jatkokehittämistä vaativia kohtia ovat muun muassa sairausvakuutuksen päivärahan määrittely siten, että urheilijarahastoon siirretty palkan osa laskeetaan mukaan päivärahaa määriteltäessä. Tämä koskee valiokunnan arvion mukaan käytännössä vain joukkueurheilijoita. Jatkokehittämistä vaativat myös ansiopäivärahaoikeuden takaaminen ammattuurheilijoille ja yksilöurheilijan apurahoihin liittyvän eläketurvan järjestäminen vastavalla tavalla kuin muiden alojen apurahan saajien kohdalla.

Yllä olevien lisäksi valmistelun alla on lakimuutos, jonka mukaan urheilijoiden vanhuudenturva voitaisiin jatkossa järjestää myös eläkekassasta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tämä uudistus liittyy laajempaan muutostyöhön, joten asiaa ei voi valmistella nopeassa tahdissa. Sivistysvaliokunta painottaa kuitenkin asian tärkeyttä priorisoitaessa eri hankkeiden valmistelua.

Ura urheilun jälkeen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö on vuodesta 2001 alkaen ryhtynyt panostamaan urheilijoiden uran jälkeisen koulutautumisen ohjaukseen. Tämän puitteissa on kannustettu urheilun lajiliittoja sekä Suomen Olympiakomiteaa motivoimaan urheilijoita hakeutumaan urheilu-urankin aikana opiskelemaan ja varmistamaan toimeentulonsa urheilu-uran jälkeen. Ministeriö on myös vuodesta 2007 alkaen avustanut niin sanottuja urheiluakatemiaita, joissa valmennus ja opiskelu on mahdollista joustavasti yhdistää. Sivistysvaliokunta pitää koulutautumismahdollisuuksien edistämistä urheilu-uran yhteydessä erittäin tärkeänä ja kannattaa urheiluakatemiajärjestelmän toiminnan kehittämistä edelleen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Sivistysvaliokunta esittää,

että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 25.2.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuomo Puumala kesk
varapuheenjohtaja Sanna Lauslahti kok
jäsen Li Andersson vas
jäsen Ritva Elomaa ps
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Marisanna Jarva kesk
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Sari Multala kok
jäsen Ulla Parviainen kesk
jäsen Saara-Sofia Sirén kok
jäsen Jani Toivola vihr

Valiokunnan lausunto SiVL 2/2016 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Kaj Laine